

RÁCKERESZTÚR

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	3
2. Ráckeresztúr bemutatása	4
3. Örökségünk	13
4. Ráckeresztúr településrészei.....	20
5. Építészeti útmutató	25
<i>Falusias lakóterület</i>	
<i>Magasság</i>	
<i>Tetőhajlászög</i>	
<i>Tetőforma</i>	
<i>Telepítés</i>	
<i>Színek</i>	
<i>Gazdasági területek</i>	
<i>Kerítések</i>	
<i>Kertek</i>	
<i>Erkélyek, tornácok</i>	
<i>Ajtók, ablakok</i>	
<i>Homlokzatképzések</i>	
<i>Részletek</i>	
6. Utcák, terek.....	37
7. Hirdetések, reklámtáblák	38
8. Képjegyzék	39
Impresszum	40

BEVEZETÉS

1

Ráckeresztúr Község Önkormányzata nevében köszöntöm kedves látogatóinkat!

Ráckeresztúr Nagyközség Fejér megyében, a Martonvásári járásban, Székesfehérvár és a Budapest között helyezkedik el. A település megközelíthető közúton: a 7-es főútról Martonvásártól délre, vagy a 6-os főútról Ercsitől északnyugatra, valamint az M6-os autópálya

Ráckeresztúr-Ercsi csomópontjánál. A község a Szent László-völgy alsó szakaszának bal partján helyezkedik el. Közigazgatásilag a községhez tartozik Rácszentmiklós és Szent- László puszta.

A falu, ahol a jólét és a tisztességes szegénység jelei egyformán megtalálhatók, jelentős megújulás előtt áll. Az önkormányzat célja, hogy a fiatalok a településen érezzék magukat otthon, és ahelyett, hogy elmennek, itt képzeljék el jövőjüket és találják meg a boldogulásukat.

*Dr. Szentes-Mabda Katalin Dóra
Polgármester*

RÁCKERESZTÚR BEMUTATÁSA

2

A legrégebb lakott helyeket Ráckeresztúr határában a Homokbánya környékén és Kispusztán találjuk, ahol bronzkori urnatemetőt tártak fel. A kora római időkben a Szent László-patak völgyében megtelepedett kelta eredetű lakosság élt itt. A római időkről az út és a híd tanúskodik. Szent László-pusztán, a patak jobb partján két kisebb dombon XIV.-XVI. századi falu és templomhely ismert. Keresztúr néven először Nagy Lajos király korából származó oklevélben említik, 1347-ben. Borbála királynőt 1424-ben a Budán egybegyűlt rendek megerősítették birtokában, amelyeket férjétől, Zsigmond királytól kapott, s ezek között szerepel Keresztúr is.

A XV. század közepén az Almásy család birtokához tartozott a falu, akiktől a Pálffy, a Bolla, az Ivány és a Török családok örökölték. 1658-ban Széchenyiné Török Judit eladta a rá eső birtokokat (így Keresztúrt is) Kéry János tatai vicekapitánynak.

A török hódoltság idején legnagyobb részt pusztán állt, pusztulása a mohácsi csata után vált teljessé. Az elnéptelenedett helysége 1629-ben költöztek be a rácok, innen a helységnév Rác előtagja. A Keresztúr név pedig a középkori Szent Kereszt egyház elnevezésből ered. 1656-ra a középkori templom már nem állt, a bosnyák-ferences missió püspöke ebben az évben Péter és Pál apostol tiszteletére egy barlangszerű templomot szentelt fel. 1749-ben lett önálló plébániája, az új templomot 1722-1725 között építették, Fleischmann Anselm, a község akkori ura költségére. A templomot Szent Kereszt tiszteletére szentelték fel.

A pusztát 1712-ben kezdték el betelepíteni, ugyanis a rácok elszöktek, az 1720 előtti években 11 család hagyta el Ráckeresztúrt. Helyükbe szlovákokat hoztak, de lakosai között 1716-tól egyre több lett a magyar is. Az 1740-es években Sós-kútról menekültek ide újabb rác családok az ottani magas dézsma és az egyházi összetűzések elől.

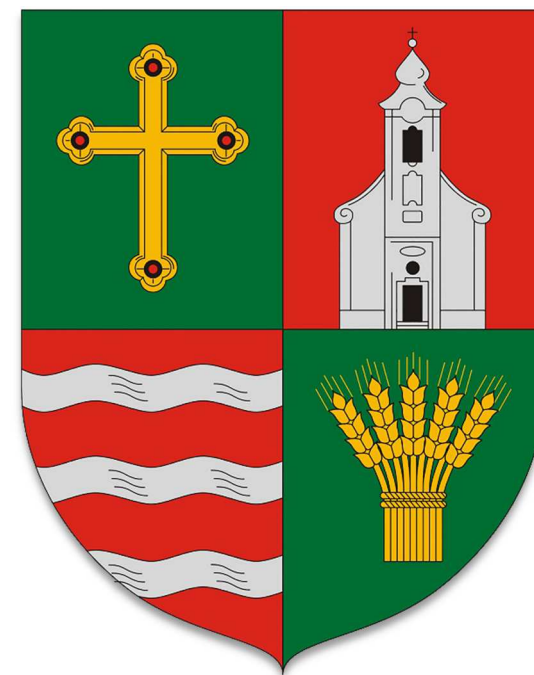

1785-ben 91 házban 123 család élt itt, 621 fő lakossal. Ez 1830-ra 2584 főre emelkedett. Az ekkori földbirtokos a Dréher család volt, a birtokhoz tartozott Szentlászló, Szentmiklós, továbbá Sándor-major, Legyes-major is.

Ráckeresztúr címere:

Ráckeresztúr község címere csücskös talpú, négy részre osztott, hasított pajzs.

A zöld színű, jobb felső mezőben aranszínű a kereszt, a vörös színű bal felső mezőben ezüstsínű a katolikus templom, a vörös színű jobb alsó mezőben ezüstsínű a Szent László-patak, a zöld színű, bal alsó mezőben arany gabonakéve található

A II. világháborút követő újjáépítés és a település lakosságának növekedése a beépítetlen lakótelek méretű földterületek beépítését eredményezte. A belterület szerkezetét alapvetően meghatározta a Szent László-víz és az Ercsit Martonvásárral összekötő út nyomvonala.

A tagoltsága miatt történetileg igazi településközpont nem alakult ki. Általánosságban elmondható, hogy a településen az építmények (lakóházak, szolgáltató létesítmények) arculata nem egységes, jellemzőek a településrészenként eltérő stílusjegyek.

Építészeti szempontból kiemelt jelentőségűek a település műemlékei és azok környezete. Meghatározó településképi elem a műemléki védelem alatt álló templom, a helyi építészeti és táji értékek.

A település intézményi funkciói főként a hagyományosan kialakult településközpontban, település középső részén helyezkednek el. Közhasználatú zöldfelületek a település területén elszórtan találhatóak, kevés köztük a jól karbantartott parkosított zöldfelület.

A Református Egyház drogterápiás otthona Ráckeresztúron 1986-ban indult egy parasztházban. A keresztyén hit és elkötelezettség volt és maradt is a terápiás program alapja. A külföldi tapasztalatok beépítésével egy keresztyén háterű, önszegítő elemeket használó terápiás közösségi modellre találtak. A külső keretek is alakultak 30 év alatt. Az új drogterápiás otthon épülete a település északi részén található. Az építészetileg igényes megjelenésű épület nagy telken áll.

Gazdasági területek mind belterületen, mind külterületen előfordulnak, a mezőgazdasági telephelyek a belterület határán alakultak ki. A külterület jelentős része szántó művelési ágú. A szántóterületeken között több major is létesült, melyek egy része már megszűnt. A gyeprét és gyeplegelő művelési ágú területek leginkább a Szent László- víz és az egyéb vízfolyások mentén helyezkednek el. Összefüggő erdőterület a település északi részén – viszonylag kis területen - található, az erdőként nyilvántartott területek védelmi célú erdők.

A település belterületének jelentős része lakóterület. A lakóterület jelentős részére jellemző a hagyományos oldalhatáron álló beépítés. Az épületek jellemzően földszintesek, de előfordul a F+tetőtér beépítés is. Az épületek tetőgerinc-vonala jellemzően az utcára merőleges nyeregtető, de a kontyolt nyeregtetős tetőkialakítás elterjedőben van. A település belterületének peremterületein megfigyelhetők az újabb típusú beépítések, ahol előfordulnak F+1+T magasságú épületek is. Szent László Puszta és Rácszentmiklós többlakásos lakóterületei jellemzően hagyományos szerkezetűek, szabadonálló beépítésűek.

ÖRÖKSÉGÜNK

3

Műemlékek

Katolikus templom

Az homlokzat előtt álló órapárkányos, de óra nélküli, gúlisakos toronnyal, szegmentíves záródású szentéllyel. A sárgára festett homlokzatokat vízszintesen az alacsony lábazat és az egyszerű főpárkány, függőlegesen a tengelyeket elválasztó, a széleken megkettőzött, fehérre festett lizénák tagolják. A kőkeretes nyugati kapu felett az építető Fleischmann család címere, felette kör alakú vakablak. A torony órapárkány alatti részén minden oldalon nagyméretű, félköríves záródású ablakok nyílnak, egyszerű vakolatkeretben.

A hajó homlokzatai három ablaktengelyesek, a nagy szegmentíves nyílásokat fehér szalagkeret övezi. A szentély déli oldalán ugyanilyen ablak nyílik, az északról kapcsolódó sekrestyének csak nyugaton van egy modern ajtaja. Az országút mentén nagy kertben szabadon álló, megközelítően keletelt, egyhajós, téglány alaprajzú épület a épület műemléki védelem alatt áll.

Szentháromság szobor

Az országúttól beljebb, kis erdő szélén szabadon álló emlékmű barokk stílusban készült 1799-ben. Ívelt törzsű piederstáljának középrészében 1779-es dátum látható, felette Szent László lovagi öltözetben álló alakja. Legfelül Szentháromság szoborcsoport található.

Helyi védelem alatt álló építmények

Szűts- Ivánkay-kastély (jelenleg önkormányzati intézményi használatú) épülete

Az épületet korábban a polgármesteri hivatal használta. Az épület kétszintes, fedett kocsifelhajtója teszi kastélyszerűvé. Felújítása különösen indokolt a további állagromlás megelőzése érdekében.

Temető kápolna

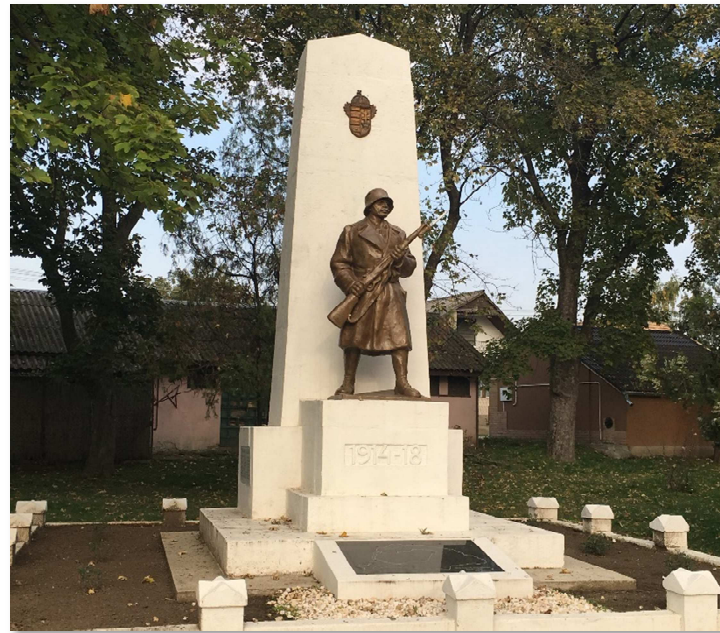
Római katolikus plébánia épülete

Petőfi sándor általános iskola épülete

Hősök kertje

Köztéri szobrok, emlékművek

Természeti értékeink

A település a Váli-víz és a Közép-Duna jobb parti vízgyűjtő területéhez tartozik. A településen a Szent László-patak folyik keresztül, mely állandó vízfolyásnak minősül, befogadója a Váli-víz, végső befogadója a Duna-folyam.

A Szent László-víz völgyének természetközeli és természetvédelmi adottságai kedvezőek, a víz jelenléte településképi szempontból nagyon kedvező.

RÁCKERESZTÚR TELEPÜLÉSRESZEI

4

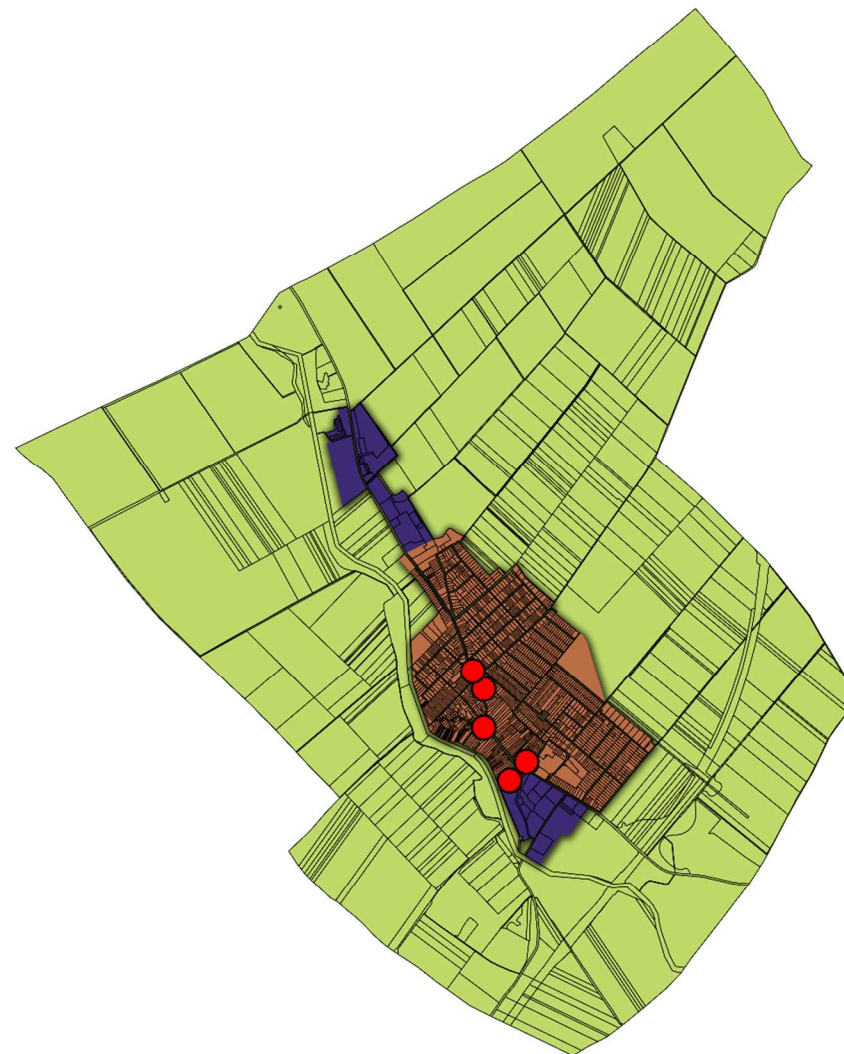
Ráckeresztúr település több eltérő karakterű településrészre osztható.

A település belterülete, illetve a fejlesztésre kijelölt lakóterületek a községnek egyaránt az átalakuló **falusias lakóterületbe** sorolható.

A mezőgazdasági tevékenységnek köszönhetően a település számos pontján **gazdasági terület található**.

A település **külterületén** jellemzően mezőgazdasági tevékenység folyik.

- **Külterület**
- **Falusias lakó településrész**
- **Gazdasági terület**
- **Helyi védett építmény**

Átalakuló falusias terület

Gazdasági területek

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

5

Ahhoz, hogy egy olyan ház épüljön, mely a település képéhez illeszkedik, a közösség számára követendő példaként szolgál, ugyanakkor a tulajdonos igényeit kielégíti nem szabályozók és tiltások sora kell, hanem feltétlenül építetői és építészeti alázat.

Építető részéről ez azt jelenti, hogy nem akar nagyobb, magasabb, feltűnőbb épületet építeni a környezetében, szomszédságában levő épületeknél. Az építész részéről az alázat azt kell, hogy jelentse, hogy az általa tervezett épület a tervezési programot teljesítse ugyan, de ne a tervező önmegvalósításának tárgya legyen.

Az építészeti útmutatóban szeretnénk segítséget nyújtani építető és építész számára oly módon, hogy bemutatjuk azokat a jó példákat, kívánatos építészeti követelményeket, melyek segíthetik egy olyan épület létrehozását, mely illeszkedik Ráckeresztúr településképéhez.

Az útmutató településrészénként ismerteti a javaslatokat és kívánatos építészeti kialakításokat.

Falusias lakó településrész

TELEPÍTÉS

Új épületek telepítése a meglévő épületek homlokvonalának figyelembe vételével történhet, ez a legtöbb esetben előkertés beépítést jelent.

Az épületek jellemzően az oldalhatárra épültek, javasolt továbbra is ezt a beépítési módot alkalmazni.

Javasolt az épületeket az északi telekhatártól legfeljebb 1 méterre építeni, párhuzamosan a telekhatárral.

TETŐKIALAKÍTÁS

A tetők kialakításánál a környező házakat kell figyelembe venni. Legtöbb esetben hagyományos nyeregtető, esetleg kontyolt nyeregtető illik az utcaképhez.

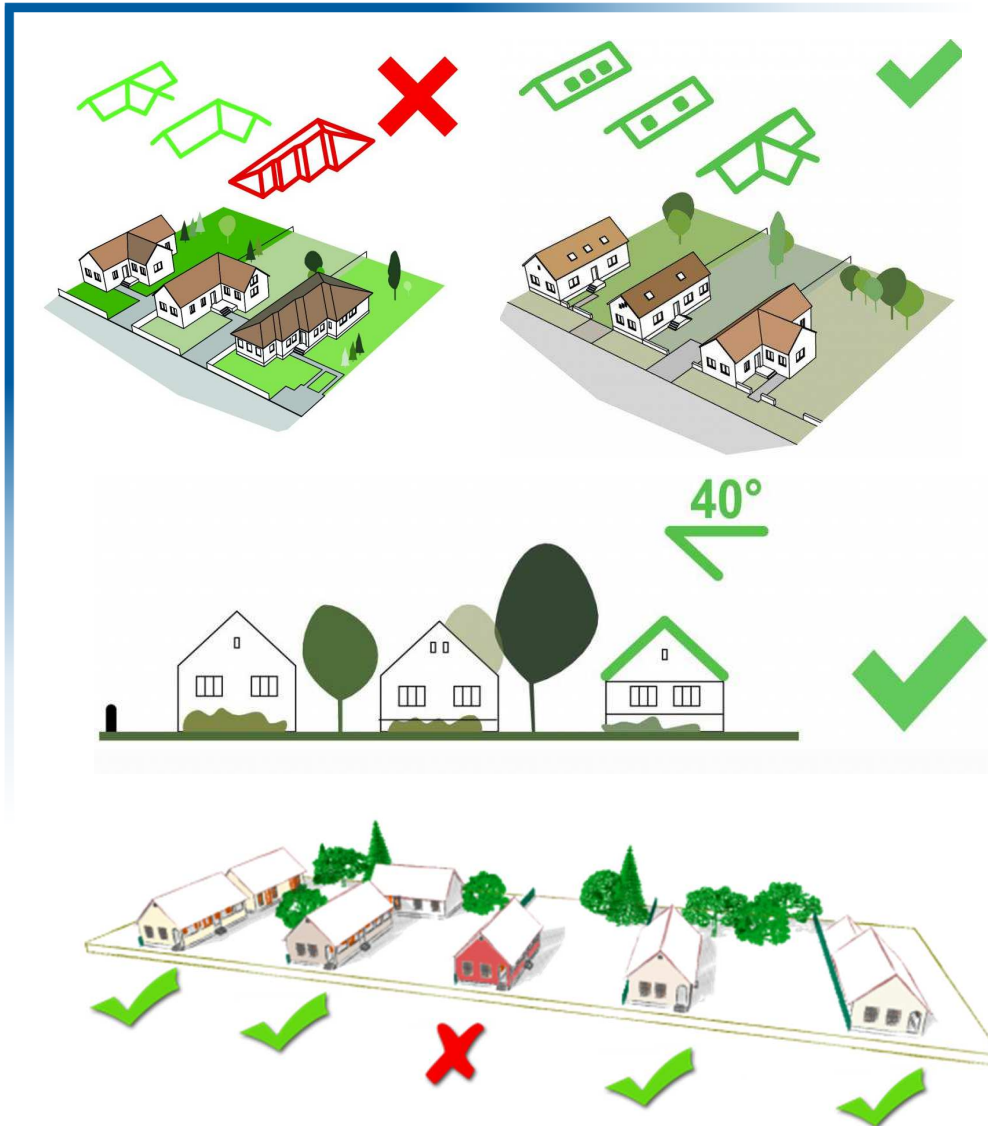
A tető hajlásszöge 35-45 fok között legyen, lapostetős ház kivételesen, főépítész konzultációt követően épülhet.

ÉPÜLETTÖMEG, MAGASSÁG

A kialakuló üres telkeken, esetleg az elbontásra kerülő épületek helyett épülő új épületek magassága és utcafronti épületszélessége igazodjon a környező házakhoz. A meglévő épületek tömege, magassága lehetőség szerint megtartandó.

Az új épületek tömegformálása és építészeti kialakítása illeszkedjen a meglévő beépítéshez, környezetehöz.

TETŐHAJÁSSZÖG

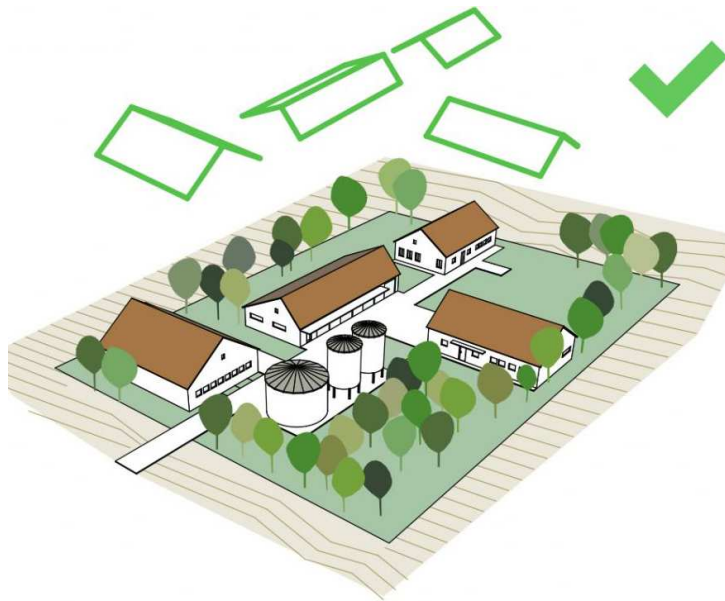
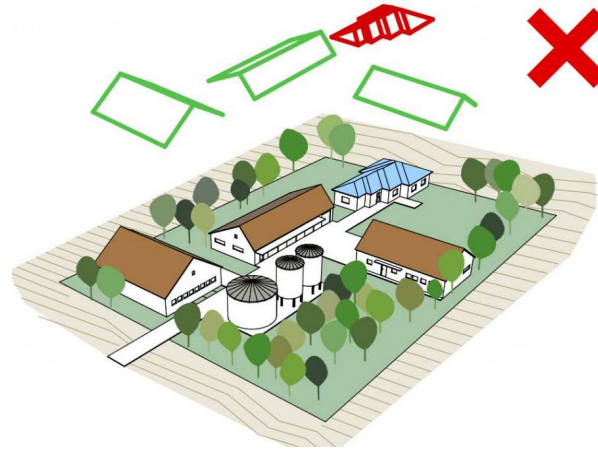
A tető kialakításának a szomszédos épületekhez igazodónak kell lennie, ez általában hagyományos nyeregtetőt, kontyolt nyeregtetőt, vagy sátortetőt jelent. A meglévő épületek felújítása, átalakítása során a tető hajlásszöge a szomszédos épületekhez igazodóan változtatható meg.

SZÍNEK

Az épületek színezésénél az egységességre, a pasztell árnyalatú földszínek használatára kell törekedni. Rikító mediterrán színek nem használhatóak üzleti célból sem.

A szín kiválasztásakor figyelemmel kell lenni a szomszédos épületek színhasználatára

Gazdasági terület

TELEPÍTÉS

Új épületek telepítését a gazdasági területen (majorok területén) a telephelyen működő tevékenység szerint történik.

Az épületek jellemzően szabadonállóan épültek, javasolt továbbra is ezt a beépítési módot alkalmazni.

Javasolt az épületeket úgy elhelyezni, hogy a telekhatárok mentén háromszintű növényzet telepítése lehetővé váljon.

A technológia miatt szükséges építmények (silók, szárítók stb) elhelyezésénél törekedni kell a takart elhelyezésre.

TETŐKIALAKÍTÁS

A tetők kialakításánál javasolt a hagyományos nyeregtető, esetleg lapostető alkalmazása

A tető hajlásszöge 20-45 fok között legyen, lapostetős ház kivételesen építhető.

Kerítések

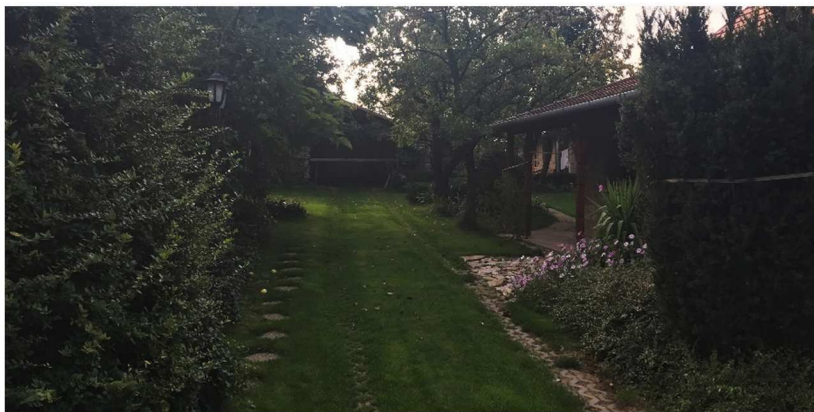
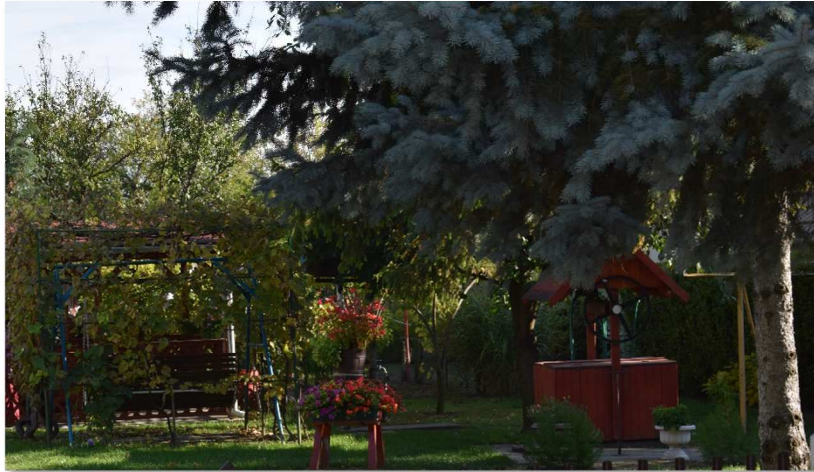

Kertek

Ráckeresztúron jellemző a háztáji gazdálkodás, ezért a családi házas lakóterület kertjei többnyire hasznónövényekkel beültetettek, gondozottak. Egyre elterjedtebb az udvarok parkosítása.

Az előkertek, oldalkertek és az ingatlanok előtti közterület gondozott, élő növényekkel, virágokkal gazdagon beültetett

Erkélyek, tornácok, teraszok

Ráckeresztúron a hagyományos falusi tornác a régi épületeken többnyire megmaradt. Kevés kivétellel eredeti, nyitott formájukban megmaradtak. Az új épületeken jellemzően fedett teraszok, tetőtérbeépítés esetén erkélyek létesültek.

Jellemző, hogy a teraszok, erkélyek szépen gondozottak, egynyári növényekkel díszítettek.

Ajtók, ablakok

Ráckeresztúron eredeti állapotú hagyományos fa nyílászáró jellemzően a régi épületeken található. Elterjedt a fehér műanyag nyílászáró felújításoknál, egy-egy mai épületen újra megjelentek a településképi szempontból is javasolt fa nyílászárók.

Homlokzatképzés

Ráckeresztúron hagyományosan a vakolt, egyszerű tagozattal díszített homlokatkialakítás a jellemző. Több épületen fellelhető téglaburkolatú homlokzatképzés.

Részletek

Az építészetben is, mint a művészeti ágak mindegyikében a részletek alapvetően meghatározzák, hatással vannak az egész kép, látvány kialakítására. Egyre több igényesen kialakított épület- és kerítésrészlet, erkélykialakítás lelhető fel a településen, ezekre a jövőben is érdemes hangsúlyt fektetni.

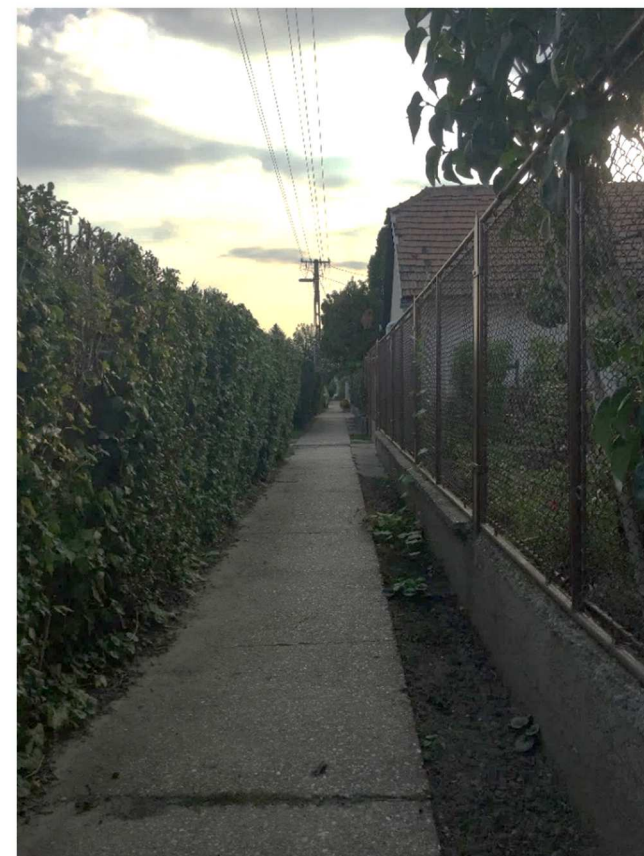

UTCÁK, TEREK

6

Ráckevesztúron a közterületeket az önkormányzat és a lakosság gondozza.
A családi házas területeken az utcák közterületeit a lakók gondozzák.

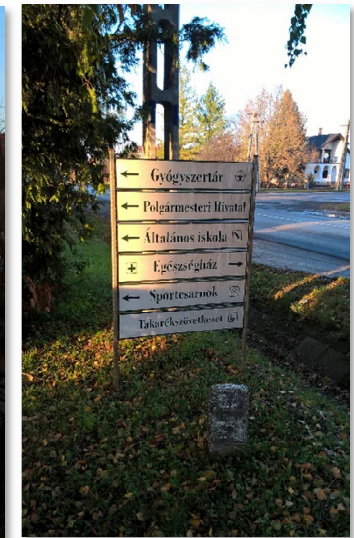

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

7

Ráckeresztúron a reklámtáblák, információs táblák, hirdetések és cégek változatos képet mutatnak. A közterületeken a reklámok csak utcabútorokon helyezhetők el, az utcabútorok egységes kialakítására törekedni kell.

KÉPJEGYZÉK

8

A képeket Bodó Beáta és Ertl András készítették.

Az ettől eltérő forrásból származó képek az alábbiak:

Borító – kastelyok.com – Brauch-kastély; ingatlan-addelmagad.hu – tornác részlet, civertan – légifotó, rackeresztur.hu – plébánia, Bos Genetic – önkormányzat

3. oldal – volgyvidek.hu – templom,

4. oldal – mapire.eu - I. katonai felmérés térképe

5. oldal – mapire.eu - II. katonai felmérés térképe, nezetjelkepek.hu – Ráckeresztúr címere

6. oldal – muemlekem.hu – templom, legifoto.com - madártávlat

7. oldal – civertan – légifotó

9. oldal – feol.hu – Freund kastély régi fotó, gyogyvizek.hu – Brauch-kastély, posta – rackeresztur.hu

10. oldal – panoramio.hu – légifotó, drogterapia.hu – épület fotók

11. oldal – telephely légifotó – panoramio.hu;

13. oldal – muemlekem.hu – templom homlokzata, legifoto.com - madártávlat

14. oldal – rackeresztur.hu – szentháromság szobor

15. oldal – Ivánkay kastély – homlokzat, madártávlat, panoramio.com

16. oldal – légifotó – wikipedia.org, általános iskola, plébánia – rackeresztur.hu

18. oldal – bringaut.tordas.hu – Szent László szobor, funiq.hu – emléktábla,

IMPRESSZUM

RÁCKERESZTÚR KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

Ráckeresztúr honlapcíme: www.rackeresztur.hu
Ráckeresztúr email címe:..... **muszak@rackeresztur.hu**
Ráckeresztúr postai címe: **2465 Ráckeresztúr, Hősök tere 20.**
Telefon, fax: +36 25/517-900
Polgármester: Dr. Szentés-Mabda Katalin Dóra
Polgármester email címe: polgarmester@rackeresztur.hu
Főépítész: Kun Tímea
Főépítész email címe: timea.kun@freemail.hu
SZERKESZTETTE: Bodó Beáta
SZÖVEG: Bodó Beáta
FOTÓ: Bodó Beáta, Ertl András, Világosi Zsuzsanna
GRAFIKAI TERVEZÉS: Burián Péter

Ráckeresztúr

2017. november